

Sapienter
ill
miratur
Verbum
incarna-
tum.

nuelem, hoc est Deum hominem factum. Unde Jeremias idem obstupescens, exclamat, cap. xxxi, 22: « Creavit Dominus novum super terram: femina circumdabit virum. » Primus Persarum rex Cyrus, teste Xenophonte, nil admirabatur, suscitavit «cecebat » nil in terris admirari. » Hoc enim esse maius animi et regii, omnia quasi sub se posita despicere ut parva et minima se. Et Seneca dicebat sapientem nihil mirari, quia terris altior cuncta sub se despicit. At in divinis omnia sunt admiranda, quia magna, imo maxima, presertim hoc Emmanuels mysterium, quod est magnum divine pietatis sacramentum, ut ait Apostolus, I Tim. iii, 10. Igitur stupenda et admiranda est pietas magni Dei, qui per viscera misericordiae suae visitavit nos oriens ex alto. « Ecce ergo Verbum infans, puer sapiens, Deus homo, » ait S. Bernardus. Docent Theologi virique contemplativi hoc mysterium variis modis nos posse considerare et meditari, ut per modum compassionis, gaudii, gratiarum actionis, amoris, imitationis, sed et Mimissime per modum stuporis, ut quasi stupentes et attoniti jugiter stemus ad tantam Dei nostri dignationem, qua ad nos terra vermiculos descendere, et vermis nobiscum fieri dignatus est, idque non propter se, sed propter nos, uti homines velut vermes sibi uniret faceretque Deos. Ita stupebat illud B. Virgo, S. Paulus, S. Bernardus, S. Francisus alicque maximi Sancti, qui plane pleneque mundum et omnia quae in mundo sunt, uti exilia, brevia et caduca contempserunt, totumque amorem, cogitationem et stuporem deflexerunt in Verbo incarnato, jugiterque cum Jesu versati sunt, caetera omnia despicientes.

EMMANUEL. — SYTUS interpretatur: « Amman Elohian, id est nobiscum Deus noster, » sed « noster non est in Hebraeo *Emmanuel*. Ex Syro liquet potuisse S. Mattheum, si Syriace scripsit (uti multi putant, eo quod Judaei, quibus ipse scribebat, tempore Christi Syriace loquerentur), Hebraeum *Emmanuel* interpretari Syriace *Amman Eloha*, id est nobiscum Deus; imo Munsterus et alii qui Evangelium S. Matthaei ex Latino vertunt in Hebraeum, unicum vocem Hebraeam *Emmanuel* interpretantur per duas; unde sic habent: « Emmanuel, quod interpretatur Immanu Elohiam, » id est nobiscum Deus

Alii putant hanc interpretationem factam ab interprete Graeco, et deinde Latino. Galli *Emmanuel* per aphoresin decurrant in *Noel*, quod in Christi natalitibus decantant et ingeminant. Jam norzen *Emmanuel*, id est nobiscum Deus, significat Verbi incarnationem et omnem ejus in carne oeconomiam. Ita S. Chrysostomus, quia per eam proprie et physice nobiscum fuit Deus per carnem et conversationem; ethice vero per reconciliationem et gratiam.

Dices: Quomodo nomen *Jesus* idem est quod *Emmanuel*, ut innuit hic S. Mattheus? Respon-

det Tertullianus, lib. *Contra Iulianos*, idem esse non sono, sed sensu. Esse enim nobiscum Deum quod significat *Emmanuel*, idem est quod esse *Jesus*, id est Salvatorem; nec enim alius a Deo poterat nobis esse salvator. Nota Hebraismum quod vocari sumitur pro esse, g. d.: *Jesus vocabatur*, id est erit *Emmanuel*, quia in ipso et per ipsum nobiscum erit Deus, ut ipse jure vocari possit *Emmanuel*. Est metonymia, cui plane similis est *Jeremia* xxiii, 6; *Zacharia* viii, 3, et *Isaia* ix, 6: « Et vocabitur nomen ejus, inquit, admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri saeculi, princeps pacis. » Haec enim omnia significantur vel explicito, vel implicite nomine Jesu, id est Salvatoris. Vide ibi dicta.

Nota: Christus ab Isaia et Mattheo non vocatur *Emmanu Jehova*, vel *Emmanu Adonai*, aut *Elohiam*, sed *Emmanu El*, cum tamen haec omnia sint nomina Dei; quia *Jehova* notat Dei essentiam, significatque Deum, quatenus est primum, summum et immensum ens a quo omnia enita sum esse participant. *Adonai* notat Dei dominium, significatque Deum, quatenus ipse supremus est omnium Dominus. *Elohiam* notat Dei providentiam, significatque Deum, qua gubernator est, iudex et vindex omnium. *El* vero notat Dei robur et omnipotentiam, significatque Deum, qua fortis est et omnipotens; quia Deus in incarnatione et Christo summo robur et potentiam ostendit, dum per Christum debellavit hostes potentissimos, scilicet Satanas, infernum, mortem et peccatum; imo et peccata et vitia omnia quantumvis enormia et plurima. Hinc et Angelus nuntians hoc mysterium dictus est *Gabriel*, id est fortitudo Dei.

Hinc et tropologie nota: *Primo*, *Nobiscum est Deus*, non tantum per essentiam, presentiam et potentiam, uti est in omnibus et singulari creaturis, sed etiam per incarnationem vere, proprie et realiter nobiscum est quasi frater, vivens, loquens, coconversans nobiscum in natura humana a se assumpta. Inde *secundo* nobiscum est, in caput cum suis membris; Christus enim quasi caput fidelium in eos sensum et motum spiritualem, aeque ac directionem et regimen mittit. *Tertio*, Tertio idem jam incarnatus in Eucharistia nobiscum est, quasi cibus sua carne nos pascentis et suo sanguine potans. Haec physice. *Quarto*, ethice Christus est cum Ecclesia quasi sponsus cum sponsa, ei assistens, protegens, sustentans, ornans, fecundans. Unde Psaltes: « Si ambulavero, ait, in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. » *Psalm.* xlii, 4. Fidelis ergo in quavis difficultate, labore, tribulatione invocet Emmanuelem, id est Deum nobiscum in carne versantem, letusque dicat: « Dominus regit me, et nihil mihi deerit: in loco pascae, ibi me collocavit, etc.; deduxit me supra semitas iustitiae. » *Idem* 1. Et *Psalm.* xxvi, 1: « Dominus illuminatio mea, et salus mea, quem ti-

Nobiscum
et cum Deo
in Christo
to qua-
drupli-
ter.

Secundo,
Tertio,
Quarto

mebo? Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo? Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat adversum me praellum, in hoc ego sperabo. » Et cum Paulo: « Si Deus pro nobis (imo cum nobis), quis contra nos? » *Roman.* viii. Jam ergo cuius fideli praesertim sancto aut martyri dicere licet id quod Angelus dixit Gedeoni, *Judic.* vi, 22: « Dominus tecum, virorem fortissime. »

24. EXURGENS (Graece *ἄρχει*), id est exurgens, excitatus) AUTEM JOSEPH A SOMNO, FECIT SICUT PRAECERAT EI ANGELUS DOMINI, ET ACCEPTIT, id est iam acceptam non dimisit, sed retinuit conjugem suam.—Hoc enim praecerat ei Angelus.

25. ET NON COGNOSCEBAT EAM, DONEC PERPERIT FILIUM SUUM PRIMOGENITUM; ET VOCAVIT NOMEN EJUS JESUM.—*Primo*, S. Hilarius citatus hic a S. Thoma in *Catena*, Dionysius Carthusianus et Gageus sic exponunt, g. d.: Sicut Judaei non poterunt inspicere et cognoscere faciem Moysi ob radios lucis, quos quasi cornua illi Deus afflaverat, dum cum eo colloqueretur in Sina, *Exod.* xxxiv, 29 et seq.; sic nec Joseph poterat intueri et cognoscere B. Virginem, utpote quae Deum habebat in utero, ideoque facie radiatissima; nato autem Christo, fulgor hie et gloria faciei desuit, tumque a Josepho videri et agnoscere potuit. Ita ipsi.

Secundo, e contrario S. Epiphanius, *haeresi* 30, quae est Ebionaeorum, sic exponit, g. d.: Joseph mente non cognovit, nec penetravit sanctitatem et dignitatem B. Virginis suae sponsae, donec ipsa peperit Christum. Verum haec vel aliena sunt, vel symbolica et mystica.

Tertio ergo ad litteram genuine cognoscere conjugem in Scriptura significat copulam maritalem, sine actu conjugalem; hunc enim excludit a Christo, ut significet eum non ex Josepho, sed ex Spiritu sancto conceptum.

DONEC.—Hinc inferebant heretici: ergo postquam peperit filium, Joseph illam cognovit. Unde negabant B. Virginem semper mansisse virginem, eamque asserbant virginitatem perdidisse post

partum. Ita Helvidius, Jovinianus, Finonaei caeterique Antidocimariani quos confutat S. Epiphanius, S. Hieronymus, S. Augustinus et alii, qui docent « donec dumtaxat significare quid ante partum factum sit, non quid post partum; hoc enim ad hunc locum erat impertinens. Haec enim voce *donec* tantum voluit Mattheus asserere rem miram, inauditam et naturaliter incredibilem, scilicet conceptionem Christi sine patre ex sola matre virgine. Simili modo sumitur « donec vel usque, » *Psalm.* cix, 2: « Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum; » non quod tunc ulterius non sedebis, sed quod tunc longe gloriosior, quasi victor et triumphator non exabis ad dexteram meam. Et *Matth.* v, 26: « Non sedes inde, donec reddas novissimum quadrantem, » hoc est nunquam exabis de carcere gehenne. Et II Reg. xxiii: « Michol filiae Saul non est natus filius usque in diem mortis suae, » id est nunquam. Et *Genes.* viii, 8, de corvo a Noe emissio ex arca dicitur: « Non revertetur donec siccarentur aquae, » id est nunquam est reversus. Sic dicimus: S. Agnes mansit virgo, donec mortua est, id est semper mansit virgo; nec enim post mortem virginitatem perdere potuit.

Instabius: S. Mattheus ait: « Donec peperit Filium suum primogenitum; » ergo alii deinde fuere ab ea geniti ex Josepho, scilicet qui in Evangelio vocantur fratres Domini. Resp. Nego consequentiam. Primogenitus enim in Scriptura dicitur omnis is ante quem nemo est natus, etiamsi sit unigenitus, ut patet *Exodi.* iv, 22 et cap. xiii, 2; « enim primo negat tantum anteriores fuisse filios, nec requirit aut presupponit posteriores exitisse: sic etiamnum primogenitus vocatur is qui est unigenitus.

Igitur B. Virginem semper mansisse virginem dogma est fidei, ut patet *Luc.* i, 34; *Ezech.* xlv, 2, et ex consensu Patrum omnium ac communi Ecclesiae sensu, jugique traditione. Vide S. Hieronymum, lib. *Contra Helvidium*, initio tom. II.

Dones
quid po-
tes?

Primo-
genitus
quis?

CAPUT SECUNDUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Describitur: primo Magorum per stellam vocatio et adoratio Christi; **secundo** vers. 13, Fuga Christi in Aegyptum; **tertio** vers. 16, infantitium Herodis; **quarto** vers. 20, Christi ex Aegypto reditus et secessus in Nazareth.

1. Cum ergo natus esset Jesus in Bethlehem Juda, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, 2. dicentes: Ubi est qui natus est Rex Iudaeorum? Vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum. 3. Audiens autem Herodes rex, turbatus est, et omnis Hierosolyma cum illo. 4. Et congregans omnes Principes sacerdotum et Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. 5. At illi dice-

runt ei : Bethlehem Juda; sic enim scriptum est per Prophetam : 6. Et tu Bethlehem, terra Juda, cequaquam minima es in principibus Juda; ex te enim exiit dux qui regat populum meum Israel. 7. Tunc Herodes, clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellae quae apparuit eis; 8. et mittens illos in Bethlehem, dixit : Ite, et interrogate diligenter de puero; et cum inveneritis, renuntiate mihi ut et ego veniens adorem eum. 9. Qui cum audissent regem, abierunt, et ecce stella, quam viderant in oriente, anteedebat eos, usque dum veniens, staret supra ubi erat puer. 10. Videntem autem stellam, gavisi sunt gaudio mago valde. 11. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus, et proidentes adoraverunt eum; et aperti thesauris suis, obtulerunt ei myrram, aurum, thus et myrrham. 12. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam. 13. Qui cum recessissent, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens : Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Aegyptum; et esto ibi usque dum dicam tibi : Futurum est enim ut Herodes quaerat puerum ad perdendum eum. 14. Qui consurgens, accepit puerum et matrem ejus nocte, et secessit in Aegyptum. 15. Et erat ibi usque ad obitum Herodis, ut adimpleretur quod dictum est a Domino per Prophetam dicentem : Ex Aegypto vocavi filium meum. 16. Tunc Herodes videns quoniam illusus esset a Magis, iratus est valde; et mittens, occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra, secundum tempus quod exquisierat a Magis. 17. Tunc adimpletum est quod dictum est per Jeremiam Prophetam dicentem : 18. Vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus; Rachel plorans filios suos, et noluit consolari, quia non sunt. 19. Defuncto autem Herode, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph in Aegypto, 20. dicens : Surge et accipe puerum et matrem ejus, et vade in terram Israel; defuncti sunt enim qui quaerebant animam pueri. 21. Qui consurgens, accepit puerum et matrem ejus, et venit in terram Israel. 22. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Judaea pro Herode patre suo, timuit illo ire; et admonitus in somnis, secessit in partes Galilaeae. 23. Et veniens, habitavit in civitate quae vocatur Nazareth, ut adimpleretur quod dictum est per Prophetas : Quoniam Nazaraeus vocabitur.

1. CUM ERGO NATUS ESSET JESUS IN BETHLEHEM JUDA, IN DIEBUS HERODIS REGIS. — *Juda*, ita legendum cum Romanis et Graecis, non *Judea*, multo minus *Judaea*. *Juda* vocabatur tribus *Juda*, cui, post schisma decem tribuum creantibus sibi regem Jeroboam, adhesit tribus Benjamin, atque hoc duarum tribuum fuit regnum *Juda*, in quo regnavit Roboam ceterique ejus posterij usque ad captivitatem Babylonicam. Adicit hoc S. Mattheus ad distinctionem alterius Bethlehem, quae erat in Galilaea in tribu Zabulon, de qua *Iosue* xix, 43. Ita S. Hieronymus. Porro Herodes hic fuit primus, Antipatri filius, cognomento Ascalonita et Magus, gente Idumaeus, quem Senatus Romanus commendatione Antonii primum subacta Judaeae regem creavit, teste Josepho, lib. XIV *Antiq.*, cap. xviii, vel juxta aliam distinctionem, xxvi. Mattheus Herodem nominat, ut innuat translatum jam esse septemtrium a *Juda* in alienigenum, qualis erat Herodes, ac proinde venisse jam Messiam, sive Christum; hoc enim signum adventus ejus fore praedixerat et prophetarat Jacob Patriarcha, *Genes.* xlix, 10. Ita S. Chrysostomus et Theophylactus

Id audiens et advertens Herodes, ut regnum sibi stabiliret, hoc oraculum in se declinavit voluitque ipse haberi Messias, atque ideo magnificentissimum templum Judaecis edificavit, illudque anniversario regni sui die natali dedicavit, teste Josepho, lib. XV *Antiq.*, cap. xv et lib. XX, cap. viii.

Porro hujus Herodis Ascalonite filius fuit Herodes Antipas, qui Joannem Baptistam decollavit, et Christum in passione veste alba induit et illius; nepos vero ejus est Aristobolo filio fuit Herodes Agrippa, qui Jacobum Apostolum, fratrem Joannis occidentis, ab Angelo percussus interit, *Act.* xii, cuius Agrippae filius fuit Herodes Agrippa junior, coram quo Paulus vincit causam suam peroravit. *Act.* xxv, 23 et seq.

Denique noster Sallianus, Scaliger et alii censent Christum natum anno regni Herodis 36, et penultimo, regnavit enim 37 annis, de quo plura vers. 16; licet Baronius putet Christum natum anno regni Herodis 20, Abulensis 30, Beda 31, Eusebius 32, Severus Sulpitius 33, Tornielius 34, alii alio, ut nil certum re tam nova et incerta statui possit

ECCE MAGI AB ORIENTE VENERUNT HIROSOLYMAN,

MAGI : UNUS EST QUI NATUS EST REX JUDEORUM ? — *Magi* est nomen usitatum apud Persas (unde Evangelium Persicum hoc loco habet *Magusan*, hoc est *Magi*, sapientes, astrologi) significans sapientes et philosophos. Videtur autem origine esse Hebraeum, ut censet Cenebrardus in *Psalm.* i, a radice *מגין* *haga*, id est meditari, inde *מגין* *magin*, *g. d.* : meditantes, speculantes. « Meditatio enim est clavus sapientiae, » ut ait Ptolomaeus in prooemio *Almagesti*; hinc meditantibus vel vult vel sunt sapientes. Hebraeos secuti Chaldaei suos philosophos vocabant Magos, teste S. Hieronymo in cap. ii *Danielis*, et Eugubino, lib. I *De Perenni Philosophia*, cap. iii. Inde Arabes, Syri, Persae, Aethiopes et alii Orientales (quorum linguae, vel proles sunt, vel cognate et affines linguae Hebraeae), suos sapientes et astrologos vocant Magos, teste Plinio, lib. XXV, cap. ii, et Tertulliano, lib. *Contra Judaeos*. *Magia* ergo haec naturalis, astrologica, haec et bona fuit; sed ex astrologorum abusu, tam nomen quam res in vitium abiit, aeque ac astrologia iudiciaria (imo astrologos iudicarios fuisse hos Magos opinatus est Origenes); hinc Magos jam vocamus sagos et incantatores. Quocirca perperam Munsterus in Evangelio Hebraeo (quod ipse quasi autographum S. Matthaei nobis obtulit) pro *magi* verit *מכשפים* *mecassephim*, id est *prestigiatores, incantatores*. Nam Syrus, Arabicus, Persicus, Aegyptius, aeque ac Graecus et Latinus retinent vocem *Magi*; solus Aethiopicus pro *Magi* habet *adoratores*, quia *Magi* hi venerunt ad adorandum Christum.

Nove quoque et perperam Theodorus Beza, calvinista, putat Magos hos oriundos diotosque a *Magia* regione Mediae, de qua Herodotus, lib. I, et III. Plura de Magorum nomine vocisque usu vide apud Baronium et Jansenium hic.

VENERUNT HIROSOLYMAN, — tum quia *Magi* Regem Judeorum in urbe regia quaerendum censabant, ita S. Leo; tum quia Hierosolymis erant Pontifices, Scribae et leges doctores qui ex oraculis Prophetarum scire poterant ubi et quando nasceretur Christus, uti de facto hic responderunt eum natiurum in Bethlehem. Prudenter enim *Magi*, licet stellam haberent, voluerunt etiam illos adire quasi animatos dei interpretes, ideoque stella inanima sibi se subduxit, ut cogeret Magos adire Scribas; vult enim Deus homines per homines, et doctores a se statutos viam salutis edoceri (1).

(1) Pro certissimo habet P. Patricius Magos advenisse haud multo post purificationem Mariae atque in Nazareth roditum. Et revera ceterae sententiae tam gravibus premuntur difficultatibus, ut earum nulla admitti posse videatur. Quod vero *Magi* ab Herode, non Nazarethum, sed Bethlehemum ad Christum quaerendum missi fuerint, nullam habet difficultatem; Herodes enim *Magos* illic ire jussit ubi Christum oriri oportuisse intellexerat a Scribis. Christum autem a *Magis* Bethlehemii reperit facile accipies si ponas, ut Papebrochius, Josephum, quem ibi natus esse Jesus, statuisse nazarenam con-suetudinem, familie suae peregrinam, commutare cum

AB ORIENTE — Graece ἀπὸ ἀνατολῶν, id est ab Orientibus, quasi ex diversis Orientis regionibus vel provinciis venerint hi *Magi*. Nota : Saba, Madian et Epha, filii Abrahae ex Cetura, datis numeribus separati sunt a patre Abraham, ab Isaac, filio Sarae herode suo, hinc ab eo discesserunt ad placam orientalem fuerunt incolae Arabiae Felicis. *Genes.* xxv, 6. Unde in Scriptura vocantur *filiis Orientis*. Quocirca Epiphanius, in fine *Panarii*, ait Magos hos fuisse successores Abrahae, patris credentium ex Cetura, habitantes in partibus Arabiae, Magodiae regionis.

Queres ex qua regione venerit *Magi*? *Primo*, Clemens Alexandrinus, S. Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus et S. Leo, quos citat Baronius, censent venisse ex Persia, hinc enim orientalibus est respectu Judaeae. Verum obstat distantia nimia. Persia enim trecentis leucis distat a Judaea, quod iter tredecim diebus aegre conficere potuissent *Magi*. Verum est dromaderis, qui quotidie quadraginta leucas decurrunt, potuisse absolute hoc iter tot diebus a cursoribus peragi; verum reges delicis rhdisque suis assueti, non sunt cursores, nec solent, imo non possunt ita continuo decurrere. Communior enim Patrum et Doctorum sententia est *Magos* die decima tertia ab ortu stellae et a nativitate Christi, venisse in Bethlehem Christumque adorasse, idque innuit et ecce; et quia ipse Christum cum parentibus in Bethlehem apud peregrinos adhuc haerentem invenerunt, qui paulo post cum iisdem in Nazareth civitatem suam rediit; ita censent S. Augustinus, serm. 1, 2 et 3 *de Epiphania*, et S. Leo, serm. de eadem, ac ceteri : unde et Ecclesia hoc mysterium recollit et celebrat die tredecima natali Christi.

Secundo, alii verisimiliter putant *Magos* fuisse Chaldaeos, tum quia Chaldaei erant astrologia dediti, sicut *Magi* hi ex intuitu stellae agnovissent Christum; tum quia ipsi posterius erant Abraham, qui a Deo e Chaldaea evocatus est in Judaeam. Ita opinantur S. Hieronymus, Chaldaeus Platonius, scribens in *Timoneo* Platonis, Jansenius et Glossa, sive Strabus, hic enim auctor fuit Glossae.

Tertio, Abulensis in *Numer.*, cap. xxiv, et noster Sebastianus Barradius hic censent *Magos* fuisse Mesopotamios, quia inde oriundus fuit Balaam, qui hanc Magorum stellam praedixit. *Numer.* xxv, 27.

Quarto, Navarrus, tract. *De Oratione*, cap. xxi, asserit se accepisse ab Hieronymo Osorio, Episcopo

bethlehemitico, tanto commodiori ad omne tam spirituale quam corporale solatio, prope Hierosolymam et templum. De praeterea ita disponente ut ibi haberet eos ubi adoraret puer Jesus a *Magis*, requireretque ab Herode, et unde foret in Aegypto brevior transitus. Reversus est igitur Nazarethum ut res suas componeret, moxque cum suis Bethlehemum transiit. Id proinde est colligere ex eo quod, reliquis ex Aegypto, Josephus propter regnantem in Judaea Archelium venit eo ire, hinc alius, utique ad dondillum ibi jam ante fluxum. *Vid.* Patr. *Ibid.*, cap. iii, p. 326 et 304.

PHI
Orientali
qui?

Magos
fulsus Peo
nae acc
deest magi

Alii pa
tant fuisse
Chaldaeos

Alii Me
sopotamios

per domos eum quaerendo, diu et frustra oberarent.

Vers. 10. 10. VIDENTES AUTEM STELLAM (ita ut primitus consuetudinem), GAVISI SUNT GAUDIO MAGNO VALDE (id est gaudio maximo). — Sic enim Hebraei dicunt כָּוֶדָה גדולה מְעֹד, id est magno valde, vel magno nimis, id est maximo; quia ex stella illa radiante, quasi ex certo Messiae indicio, cognoverunt eum sibi esse vicinum, sequē ducere stella recta ad eum tendere.

Vers. 11. 11. ET INTRANSANTES DOMUM INVENERUNT PUERUM CUM MARIA MATRE EIUS. — Hinc putant aliqui Christum, cum affluens ob descriptionem et census turba, eo peracto, recessisset, ut multae domus in Bethlehēem hospitibus essent vacuae, Christum, inquam, e stabulo in quo natus erat, in honestam civis alieuius domum visse translatum, ibique adoratum a Magis, quia hic dicitur intrantes domum. Ita S. Epiphanius, haeres. 51; Maldonatus, Franciscus Lucas et alii.

Verum alii passim censent domum hic vocari locum, puta stabulum in quo natus erat Christus; de eo enim dixit, 9: « Dum veniens staret supra ubi erat puer. » Hebraei enim quemlibet locum in quo quis degit, vocant domum. Sic Psal. cii, 17, dicitur: « Herodii domus (id est nidus) dux est eorum, » scilicet volucrem et avium. Cum enim census ab Augusto toti populo indictus per multos dies, imo septimanas et menses ageretur, per singulos dies, affluente alia et alia divitum censendorum turba, B. Mariae et Christo, utpote pauperibus, nullus erat locus in diversorio, usque ad diem tertium decimum ab ortu suo, idque ordinavit Deus, tum ad probandam constantiam Magorum, tum ut eos ceterosque doceret Christi regnum situm esse in paupertate, humilitate, contemptu mundi, non in opibus, fastu, palatiis pompisque hujus saeculi. Ita S. Augustinus, serm. 4 et 2 de Epiph.; Iustus contra Triphonom; S. Chrysostomus, Nyssenus, Rabanus, Euthymius, S. Bernardus; D. Thomas, III p., Q. XXXVI, et ibidem Franciscus Suarez, sect. 4, qui addit: « Constat, inquit, in stabulo mansisse Christum et B. Virginem, utpote puerperam, usque ad purificationem. »

Unde S. Hieronymus, epist. 17 ad Marcellanum: « Ecce, ait, in hoc parvo terrae foramine colorum conditor natus est, hic involutus pannis, hic inventus a pastoriibus, hic adoratus a Magis. » Et S. Augustinus, serm. de Epiph.: « In praesepi, ait, tunc jacebat, et Magos ab Oriente ducebat; abscondebat in stabulo, ut agnoscebat in caelo ut agnitus in caelo manifestaretur in stabulo. » Utramque sententiam conciliabis, si dicas in Bethlehēem, utpote urbe parvula, unum duntaxat fuisse hospitium publicum pro advenis, cujus appendix fuerit stabulum pro illorum equis et jumentis: quare Magos diei ingressos domum visse diversorium, quia ingressi sunt stabulum, diversorii. Huic sententiae favet quod ait

Lucas: « Et non erat ei locus in diversorio, » non scilicet communi, non pluribus. Et « invenierunt infantem positum in praesepio, » uno scilicet, unius illius hospitii et stabuli.

Josephi hic nulla fit mentio, vel quia aberat iheratque in urbem vel agrum, ut cibos anaque necessaria B. Virgini et Christo procuraret, idque Dei consilio, ne Magi eum Christum esse patrem, Christumque ex eo more ceterorum puerorum gentium putarent; vel si aderat, ut curator Christi aequae ac stabuli, sub nomine Mariae conjugis suae intelligitur. Sed hac phrasi significat Matthaeus ita se gessisse B. Virginem et Josephum coram Magis, ut illi ex Dei instinctu intelligerent Christum natum ex sola Virgine, per virtutem Spiritus sancti, Josephum vero tantum esse eorum administrum. Unde Auctor Imperfecti: « Vides, ait, ut Joseph ad ministerium Mariae erat electus. » Quocirca non dubium est Magos cum B. Virgine per se Arabice (quia B. Virgo dono linguarum pollebat) vel per interpretem Hebraeos fuisse colloctos, ab eaque didicisse modum conceptionis, partus et natiuitatis Christi, ideoque Christum ut Deum Deique Filium adorasse, ac ei terna munera obtulisse, sed maiora ab eo spiritualia munera in mente recepit, puta illuminationes, consolationes et ardores celestares, ut pro Christo usque ad fatigationem laborare, cruciari et necari optarent. Pro aure ergo quod obtulerunt, receperunt augmentum sapientiae et amoris ardentis; pro thure, donum orationis et devotionis; pro myrrha, studium purae et incorruptae vitae.

Et PRŌCIDENTES ADORAYERUNT EUM. — Arabicus: « Prociuerunt eum adorando. » Erasmus censet Magos non cognovisse Christum esse Deum, ideoque non latria, sed cultu civili eum ut regem Iudeorum adorasse, id est veneratos esse; verum contrarium docent Patres et interpretes, scilicet Magos instinctu Dei agnovisse Christi divinitatem, eamque latria adorasse, ideoque ei thus, quod soli Deo debetur, obtulisse. Ita S. Ireneus, lib. III, cap. x; S. Leo, serm. 1 de Epiphania; et ceteri passim. Unde sapienter S. Fulgentius, serm. de Epiph.: « Attende, ait, quid obtulerint, et agnosce quid crediderint. » Hinc dies hic a Graecis vocatur Epiphania et Theophania, id est Dei apparitio, quod Christus eo die Magis declaratus sit esse Deus, ac ut Deus ab eis adoratus.

ET APERTIS THESAUROS SUIS, OBTULERUNT EI MUNERA (patria et domestica), AURUM, THUS ET MYRRHAM. — Horum enim Arabia est ferax, teste Ezechiel, cap. XXVII, 22, et Plinio, lib. XII, cap. XIV, ex qua veniebant Magi. Nam vetus Arabum et Orientalium fuit mos, regem vel principem non adire, nisi cum munere, quasi hic sit vectigalis honor regi debitus, ut patet Genes. XLIII, 11; I Reg., cap. x, 27. Unde Seneca, ep. 47: « Reges Parthos, inquit, non potest quisquam salutare sine munere, » Porro Dei lex est, Eccl. XXIII: « Non

Latria Christum adorant Magi.

apparebis in conspectu meo vacuus. » Denique regina Saba pretiosa dedit munera Salomoni, et maiora ab eo recepit, II Paral. IX, 42. Similiter factum est cum Magis et Christo, qui verus est Salomon.

S. Bernardus in Sententiis censet Magos obtulisse B. Virgini et Christo aurum, ut eorum paupertati succurrerent; myrrham, ad consolidanda infantilia Christi membra; thus, ad stabuli et animalium fetorem abigendum. Hic sensus est humilior et ad littere corticem. Nam passim subtilius et sublimius Patres docent Magos, illuminatos a Spiritu sancto, obtulisse aurum Christo quasi Regi sapientissimo (sapientia enim confertur et praefertur auro. Prov. VIII, 19: « Melior, inquit, est fructus meus auro »); thus, quasi Deo et quasi summo Sacerdoti ac Pontifici, quia homo erat; myrrham, quasi homini pro generis humani redemptione mortituro, sepeliendo et die tertia vi divinitatis suae ad immortalitatem et gloriam aeternam resurrecturo: myrrha enim conducitur mortuorum corpora, ut maneant incorrupta; nam myrrha, cum sicca sit, humiditatem exciscat, nec sinit gigni vermes. Ita S. Leo, serm. 4 de Epiph. « Thus, inquit, Deo; myrrham homini; aurum offerunt regi, scienter divinam humanaque naturam in unitate venerantes; quod cordibus credunt, manibus protestantur. »

Et S. Ambrosius, lib. II in IV cap. Luc. : « Aurum regi, inquit, thus Deo, myrrha defuncto. » Et S. Gregorius, hom. 10: « Auro Regem, thure Deum, myrrha mortalem praedicant. » « Pulcherrime, » ait S. Hieronymus hic, « Juvenus presbyter munera sacramenta uno versiculo comprehendit: »

Thus, aurum, myrrham, regique, hominique Deoque Dona ferunt.

Thuris etymologia.

Hinc Grammatici thus derivant a *thō*, id est *odorem facio*; aut potius a *thō*, id est *sacrificio*, quod qui sacrificabant ture utebantur, imo prima priscorum sacrificia fere thebantur, imo prima quae inde *thuris* honores vocantur honores divini, qui soli Deo deferuntur. Hinc rursus Saba, ubi thus nascitur, alludit ad *thō*, id est *colo*, *veneror*, et ad Hebr. זָבַח *zabach*, id est *sacrificio*, licet Priscianus, Varro et Servius, tus scribentes sine aspiratione, derivent a *tundendo*, quod glebae tunduntur, cum quibus fluens thus coalescit.

Beda in Collectaneis, cujus verba superiorum reitavit, asserit primum e Magis, nomine Melchiorum, Christo donasse aurum; secundum, nomine Gasparem, thus; tertium, nomine Balthazarem, myrrham.

Verum alii melius censent singulos terna hae dona Christo obtulisse; singuli enim hisce donis protestabantur fidem suam in Christum, scilicet se credere Christum esse regem totius orbis, ideoque aurum ei obtulere; eundem quo

Deum, ideoque ei thus; ac denique mortiturum pro salute hominum, ideoque myrrham addidere; quisque enim credebant Christum esse regem et Deum, et passibilem passarumque pro hominibus. Ita Juvenus, Ambrosius, Gregorius locis jam citatis, atque hoc loco Abulensis, Lyranus, Anselmus, Remigius, Dionysius Carthusianus, Barsadius et alii. Unde Glossa: « Divina, inquit, inspiratio id factum est, ad significandam in Christo regiam potestatem (per aurum), divinam majestatem (per thus), et humanam mortalitatem (per myrrham). »

Allegorice: hae tria munera notant Christum qui Deo Patri seipsum in cruce obtulit ut aurum, dum ex aurea charitate, scilicet ex amore hominum seipsum immolavit; ac ut myrrham amarissimae passionis dolorem et tormentorum, atque ut thus summæ religionis, submissionis, venerationis et laetiae. Unde eadem feria sexta qua Christus se obtulit in cruce, Magi quoque hae tria munera Christo obtulerunt. Traditio enim est Christum natum esse die Dominica, a qua, si numeres tredecim dies, incidis in feriam sextam hebdomadae sequentis. Magi enim adorant eum decima tertia ab ortu eius die, quae Ecclesiae eorum memoriam recolit. Ita Suarez, III p., Quaest. XXXVI.

Rursus Christus S. Trinitati trina obtulit dona, *Thropologia*.
puta suam carnem, animam et divinitatem, aequae ac Christiani eidem offerunt actus fidei, spei et charitatis.

Tropologie: Primo aurum est charitas, item sapientia; thus est oratio et devotio; myrrha mortificatio. Unde S. Gregorius, hom. 10: « Aurum, ait, offerimus, si sapientiae studio redelemus; thus, si orationis studio redelemus; myrrham, si carnis vitia mortificamus. » Hinc, Cant. v, 14, de Christo sponso ait sponsa: « Manus ejus tornatiles aureae, plenas hyacinthis. » *q. d.*: Manus, id est opera Christi adeo perfecta erant, ac si torso esset elaborata. Rursum *tornatiles*, id est versatiles et agiles ad omne bonum; *aureae*, quia ornate charitate; *plena hyacinthis*, quia caelestium amorem spirantes; aurea ergo opera charitatis faciunt aureas manus; quare quot opera charitatis facis, tot quasi aureos annulos d.igitis tum tuis, tum Christi inseris. « Bonus autem opera, » ait S. Bernardus, lib. De Convers. ad Cleric., cap. xv: « sunt semina eternitatis » et aeterna gloriae. Zeuxis, pictor celeberrimus, mox rose pingebat; rogatus, causam dedit: *Pingo*, inquit, *eternitatis*; ita et tu, o fidelis, operare, vive, pinge eternitatis, ut opera tua in caelo coram Deo, Angelis et beatis per omnem eternitatem respiciant. Porro thus orationem denotare, et myrrham mortificationem, ut patet Cant. iv, 7: « Vadam, ait, ad montem myrrhae et ad collem thuris. » Et cap. 1, 13: « Fasciculus myrrhae, dilectus meus mihi. » Et cap. iv, 14: « Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris, »